

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 Τι είναι Ψυχολογία;

Η Ψυχολογία είναι η επιστήμη που μελετά όσα αποτελούν την καθημερινή πραγματικότητα της ανθρώπινης ζωής, όπως την αγάπη, τη δημιουργία, την ανάπτυξη, τη δημιουργικότητα, τον έρωτα, την αντίληψη, τη μάθηση, τα κίνητρα, το θάνατο κ.ά.

Ασχολείται με την παρατήρηση, την έρευνα, τη μελέτη και την κατανόηση της ανθρώπινης συμπεριφοράς. Συγκεκριμένα, η Ψυχολογία εξετάζει πώς σκέπτεται, εξελίσσεται, νιώθει, και συμπεριφέρεται ο άνθρωπος.

ψυχολογία – επιστήμη -
συμπεριφορά –
ολιστική προσέγγιση –
κληρονομικότητα –
ενδοσκόπηση –
ψυχοδυναμική άποψη –
συμπεριφορική άποψη –
ουμανιστική (ανθρωπιστική) άποψη – ψυχοβιολογική
άποψη –
γνωστική άποψη

Η ποικιλία και η πολυπλοκότητα της ανθρώπινης συμπεριφοράς κάνουν τη διερεύνηση της, μια ενδιαφέρουσα πρόκληση. Εσείς πως ερμηνεύετε τις συμπεριφορές που βλέπετε εδώ;

Επομένως, εκφράσεις όπως «είμαι καλός ψυχολόγος εγώ» ή «τον ψυχολόγησα αμέσως», που είναι πολύ συνηθισμένες, δείχνουν πόσο λανθασμένα αντιλαμβάνεται την έννοια της Ψυχολογίας το άτομο που τις χρησιμοποιεί.

1.2. Ιστορική αναδρομή

Ένας από τους κύριους θεμελιωτές της, ο **Χέρμαν Έμπινγκхаουζ (Ebbinghaus 1850–1909)**, έχει πει ότι η Ψυχολογία έχει ένα μακράιωνα παρελθόν, αλλά μικρή ιστορία! Αυτό, γιατί η Ψυχολογία δεν ξεκίνησε ως επιστήμη με το χαρακτήρα που έχει σήμερα, αλλά ως φιλοσοφική σκέψη. Με αυτή την έννοια έχει μακράιωνη ιστορία, εφόσον οι φιλοσοφικές αναζητήσεις σχετικά με το αντικείμενό της έχουν τις ρίζες τους στην αρχαιότητα.

Τα βασικά ερωτήματα με τα οποία ασχολείται η Ψυχολογία είναι ερωτήματα που πάντα απασχολούσαν τους ανθρώπους από την αρχή της ιστορίας τους και που αρχικά προσπάθησαν να τα απαντήσουν με φιλοσοφικό τρόπο. Αρχαίοι στοχαστές που προσπάθησαν να απαντήσουν αυτά τα ερωτήματα είναι οι τρεις μεγάλοι Έλληνες φιλόσοφοι **Σωκράτης (469-347 π.Χ)**, **Πλάτων (427-347 π.Χ)** και **Αριστοτέλης (385-322 π.Χ)**. Ο καθένας απ' αυτούς χρησιμοποίησε το δικό του τρόπο σκέψης, για να βγάλει τα συμπεράσματά του. Η συμβολή των αρχαίων φιλοσόφων στην επιστήμη της Ψυχολογίας δεν αφορά μόνο στις μεθόδους σκέψης που χρησιμοποίησαν, αλλά κυρίως στο είδος των προβληματισμών που ανέπτυξαν σχετικά με τον άνθρωπο, τον ανθρώπινο νου, το συναίσθημα, τη μνήμη, τη μάθηση κτλ και στις απαντήσεις που έδωσαν σε αυτά τα θέματα. Μερικές απ' αυτές επιβεβαιώθηκαν από την Ψυχολογία με επιστημονικό τρόπο, ενώ άλλες έθεσαν τα θεμέλια για την ανάπτυξη κλάδων της Ψυχολογίας.

Για παράδειγμα, ο Πλάτων πίστευε ότι ο μόνος τρόπος για να πλησιάσει κανείς τη γνώση είναι να χρησιμοποιήσει τη λογική του και να μπορεί να τη μετρήσει. Αναγνώρισε ότι οι άνθρωποι διαφέρουν μεταξύ τους ως προς τις ικανότητες, τις δεξιότητες, τα ταλέντα και τις κλίσεις τους, όπως στα μέταλλα διαφέρει το χρυσάφι από το ασήμι και το σίδηρο. Αυτές οι διαφορές, ισχυρίστηκε, είναι δοσμένες από τους θεούς. Γι' αυτό οι κοινωνίες οφείλουν να τις αναγνωρίσουν και να διακρίνουν το είδος κάνοντας αυτές την επιλογή των ζευγαριών ώστε να συνεχίζονται τα επιθυμητά χαρακτηριστικά. Τα χαρακτηριστικά αυτά τα τοποθέτησε σε διάφορα μέρη του σώματος, όπως τη λογική στον εγκέφαλο, τη γενναιότητα στο

θώρακα, την πείνα στην κοιλιακή χώρα κτλ και πρότεινε τη μέτρησή τους, ώστε να αναδεικνύονται τα δυνατά σημεία. Δηλαδή, ένας άνδρας με αναπτυγμένο θώρακα είναι περισσότερο γενναίος, άρα και κατάλληλος πολεμιστής.

Μπορεί οι μετρήσεις αυτές να μην αποδείχτηκαν απόλυτα αληθινές, έβαλαν όμως τις βάσεις για την ιδέα της κληρονομικότητας και της Ψυχομετρίας που, όπως θα δούμε και σε επόμενα κεφάλαια, είναι βασικά στοιχεία της επιστήμης της Ψυχολογίας.

Άλλοι αρχαίοι που συνέβαλαν στην εξέλιξη της Ψυχολογίας είναι οι γιατροί **Αλκμέων (5ος π.Χ αιώνας)** και **Ιπποκράτης (460-377 π.Χ)**, οι οποίοι υποστήριξαν ότι οι ψυχολογικές ασθένειες έχουν βιολογική βάση, κάτι που η Ψυχολογία αποδέχεται σήμερα. Η ιδέα ότι η υγεία είναι το αποτέλεσμα ισορροπίας στον οργανισμό και ότι η ασθένεια είναι το αποτέλεσμα έλλειψης ισορροπίας αποτελεί βασική αρχή της **ολιστικής προσέγγισης**. Σύμφωνα με αυτήν, για να έχει υγεία το σώμα πρέπει να λειτουργεί αρμονικά μέσα σε ένα υγιές περιβάλλον. Γι' αυτό, οι συνταγές του Ιπποκράτη περιελάμβαναν καλή διαίτα, μουσική, ανάπαυση, σωματική άσκηση και επικοινωνία με φίλους. Οι συμβουλές αυτές δε διαφέρουν απ' αυτές που δίνουν οι γιατροί στους ασθενείς σήμερα.

Μετά τον Αριστοτέλη, που ήταν ο τελευταίος από τους τρεις μεγάλους φιλοσόφους, κατά τους Ελληνιστικούς και Ρωμαϊκούς χρόνους σημαντικό ρόλο στην εξέλιξη της Ψυχολογίας έπαιξαν τα φιλοσοφικά ρεύματα των Στωικών και Επικούρειων, ο Φιλόσοφος Θεόφραστος με τις περιγραφές των Χαρακτήρων του και ο Γαληνός που με την ανατομία περιέγραψε τις λειτουργίες των μελών του σώματος και υποστήριξε ότι οι ψυχικές παθήσεις είναι το αποτέλεσμα ανθρώπινων παθών, όπως της ζήλιας, του μίσους κτλ.

Από την εποχή αυτή και μέχρι την Αναγέννηση υπήρξε μικρή πρόοδος. Κατά την περίοδο της όμως της Αναγέννησης η Ψυχολογία, αξιοποιώντας τις νέες επιστημονικές μεθόδους που τότε αναπτύχθηκαν, αποκτά επιστημονικό χαρακτήρα, ενώ η φιλοσοφική της πλευρά μπήκε σε νέες βάσεις από το **Ντεκάρτ (René Descartes 1596 – 1650)**.

Την περίοδο αυτή αναπτύσσονται δύο βασικοί φιλοσοφικοί προσανατολισμοί:

- Της **Φυσιοκρατίας (Νατιβισμός)**, (G. W. Leibniz 1646 – 1716, Immanuel Kant 1724 1804)
- Του **Εμπειρισμού** (Thomas Hobbes 1588 – 1679, John Locke 1632 – 1704)

αρχή προβληματισμού: κληρονομικότητα ή περιβάλλον;

Κεφάλαιο Πρώτο

16

Και οι δύο προσπάθησαν να απαντήσουν το ερώτημα: Είναι η ανθρώπινη προσωπικότητα το αποτέλεσμα της φύσης μας, όπως την έχουμε κληρονομήσει από τη γέννησή μας (φυσιοκρατία ή νατιβισμός), ή μήπως είναι το αποτέλεσμα του περιβάλλοντος στο οποίο μεγαλώσαμε (εμπειρισμός); Η Φυσιοκρατία δίνει έμφαση στην κληρονομικότητα, επομένως δέχεται ότι η εξέλιξη του ατόμου είναι προκαθορισμένη. Ο Εμπειρισμός δίνει έμφαση στο περιβάλλον επομένως δέχεται ότι οι δυνατότητες για την ανάπτυξη των ευκαιριών μπορεί να γίνουν ιδίες για όλους στο ανάλογο περιβάλλον και με ανάλογη εκπαίδευση.

Η Ψυχολογία απέκτησε το χαρακτήρα της επιστήμης κατά τα τέλη του 19ου αιώνα. Σημείο αφετηρίας θεωρείται η δημιουργία του πρώτου εργαστηρίου ψυχολογικής έρευνας από το Βίλχελμ Βούντ (Wilhelm Wundt) το 1879.

1.3 Οι Κυριότεροι Θεμελιωτές της επιστήμης της Ψυχολογίας.

Βίλχελμ Βούντ (Wilhelm Wundt 1832-1920)

Βίλχελμ Βούντ

Ο Βίλχελμ Βούντ γεννήθηκε στη Γερμανία. Θεωρείται ο ιδρυτής, ο «πατέρας» της επιστήμης της Ψυχολογίας και ο πρώτος πραγματικός Ψυχολόγος.

Πρώτα ίδρυσε ένα ψυχολογικό εργαστήριο στο σπίτι του, το οποίο συντηρούσε με δικά του χρήματα, αργότερα ως καθηγητής του πανεπιστημίου της Λειψίας ίδρυσε το πρώτο πανεπιστημιακό ψυχολογικό εργαστήριο. Κατά τη διάρκεια της εκπόνησης της διδακτορικής του διατριβής έκανε την πρώτη του έρευνα σε υστερικούς ασθενείς του πανεπιστημιακού νοσοκομείου της Χαϊδελβέργης, για να ανακαλύψει την ευαισθησία που έχουν αυτού του τύπου οι ασθενείς στο άγγιγμα (αφή).

Ως καθηγητής παράλληλα με τα πειράματά του, επειδή οι φοιτητές του έπρεπε να έχουν και συγγράμματα, έγραψε το 1873 και 1874 δυο τόμους με τίτλο «Ιστορία της Φυσιολογίας της Ψυχολογίας».

Ο Βούντ εισήγαγε στην Ψυχολογία τη διαδικασία της **Ενδοσκοπήσης**. Η ενδοσκοπήση είναι μια μέθοδος κατά την οποία το άτομο που γίνεται αντικείμενο έρευνας καλείται να συγκεντρωθεί στον εαυτό του και να περιγράψει με λεπτομέρεια τι ακριβώς σκεπτόταν και τι ένιωθε κατά τη διάρκεια των ελεγχόμενων αισθητικών ερεθισμάτων που δεχόταν.

Ως γιατρός ασχολήθηκε επιστημονικά με την ανατομία και την εξέταση της λειτουργίας του εγκεφάλου, την περιγραφή του νευρικού συστήματος και όρισε τα χαρακτηριστικά των αισθητικών εμπειριών ανάλογα με την ποιότητα (ευχάριστες, δυσάρεστες κ.ά.), την ένταση (πόσο δυνατά αντιλαμβάνεται το άτομο μια συγκεκριμένη αισθητική εμπειρία), το βαθμό αίσθησης (πόσο πολύ δυσάρεστη ή ευχάριστη είναι) και τη διάρκεια. Τα βασικά αυτά χαρακτηριστικά των αισθητικών εμπειριών τα χρησιμοποίησε ως μέτρο έρευνας κατά την ανάπτυξη της θεωρίας του για την αντίληψη.

Πολλοί από τους μαθητές του επηρεάστηκαν από τον Βούντ. Άλλοι στην Ευρώπη και άλλοι στην Αμερική ίδρυσαν ψυχολογικά εργαστήρια και πανεπιστημιακά τμήματα Ψυχολογίας. Δύο απ' αυτούς που συνέχισαν το έργο του στην Αμερική ήταν ο Έντουαρντ Τίτσονερ (Edward Titchener) και ο Ούγκο Μίνστερμπεργκ (Hugo Munsterberg).

Έντουαρντ Τίτσονερ (Edward Titchner 1867-1927)

Ο Έντουαρντ Τίτσονερ γεννήθηκε στο Σάσεξ της Αγγλίας. Ακολούθησε ως προσέγγιση τις ιδέες του Βούντ. Πίστευε ότι η Ψυχολογία είναι η επιστήμη της Νόησης. Επομένως, για να μελετήσει κανείς τη νόηση πρέπει να ερευνήσει τη δομή της, δηλαδή ποια είναι τα στοιχεία που τη συνθέτουν (από τι αποτελείται) και πώς αυτά συνδέονται μεταξύ τους.

Ο Τίτσονερ αναγνωρίστηκε στις Ηνωμένες Πολιτείες για την εισαγωγή της εμπειρικής προσέγγισης στην Ψυχολογία.

Ούγκο Μίνστερμπεργκ (Hugo Munsterberg 1863 –1916)

Ο Ούγκο Μίνστερμπεργκ υπήρξε και αυτός μαθητής του Βούντ. Γεννήθηκε στην Πολωνία.

Το ενδιαφέρον του ήταν στραμμένο στο πώς η γνώση εφαρμόζεται στην πράξη (**Εφαρμοσμένη Ψυχολογία**). Ασχολήθηκε

*ενδοσκοπήση
εξέταση λει-
τουργίας
εγκεφάλου*

*ψυχολογία:
η επιστήμη
της νόησης*

*δικαστική
ψυχολογία
αντικειμενική
υποκειμενική
αλήθεια*

Κεφάλαιο Πρώτο

18

επίσης με την Κλινική Ψυχολογία βλέποντας ασθενείς στη Γερμανία και τις Ηνωμένες Πολιτείες. Ήταν πεπεισμένος ότι η νοητική ασθένεια είχε πάντα σωματική βάση. Ο Μίνστερμπεργκ θεωρείται ο πρώτος **Βιομηχανικός Ψυχολόγος**, διότι εισήγαγε την ιδέα της επιλογής των εργατών με βάση την αρχή «το κατάλληλο άτομο στην κατάλληλη δουλειά». Ασχολήθηκε επίσης με τεχνικές που επηρεάζουν την **προώθηση προϊόντων** (marketing) και τη **διαφήμιση**.

Χέρμαν Έμπινχαουζ (Herman Ebbinghaus 1850 – 1909)

Γεννήθηκε στη Βόννη της Γερμανίας και σπούδασε στη Βόννη και στο Βερολίνο. Η εκτεταμένη του μελέτη και έρευνα με παρατηρήσεις και πειράματα σχετικά με την **ανθρώπινη μνήμη** του εξασφάλισαν τη θέση του θεμελιωτή ερευνητή στον τομέα αυτό. Σημαντική είναι επίσης και η μελέτη του σχετικά με την ευφυΐα. Ο Έμπινχαουζ είδε την **ευφυΐα** ως **μία γενική ικανότητα του ατόμου να συνδυάζει πληροφορίες, να διακρίνει σχέσεις και συνδέσεις και να καταλήγει σε σωστά συμπεράσματα**. Αυτή η ικανότητα είναι, κατά τον Έμπινχαουζ, που κάνει το άτομο να ξεχωρίζει σε κάθε τομέα είτε είναι γιατρός είτε έμπορος είτε πανεπιστημιακός δάσκαλος.

Η δουλειά του Έμπινχαουζ σχετικά με τη μέτρηση της ευφυΐας επηρέασε αργότερα τον **Άλφρεντ Μπινέ** (Alfred Binet) στη δημιουργία της πρώτης κλίμακας μέτρησης της ευφυΐας.

- Τα μεγάλα πράγματα είναι πιο βαριά από τα ----- πράγματα
- Ο Ιούλιος είναι στο Μάιο ότι είναι το Σάββατο στη -----
- ----- είναι πάντα νεότερα από τους γονείς τους.

Δείγμα μικρών τεστ αναλογιών και συμπλήρωσης φράσεων του Έμπινχαουζ.

Παράλληλα με τον Έμπινχαουζ, στο τέλος του 18ου και τις αρχές του 19ου αιώνα υπήρξαν και άλλοι σημαντικοί Ψυχολόγοι όπως ο **Μ. Ζ. Πιέρ Φλοράνς** 1823, ο οποίος έκανε ιδιαίτερα σημαντική έρευνα σχετικά με τον εγκέφαλο, οι **Μπουγιό** 1848,

Μπρόκα 1861, ο **Βέμπερ** (1834), ο οποίος έκανε πειράματα σχετικά με την αφή, ο **Φέχνερ** (1801-1889), στον οποίο οφείλεται η ανακάλυψη που επιβεβαιώθηκε στα μισά του περασμένου αιώνα ότι **ο ανθρώπινος εγκέφαλος είναι χωρισμένος σε δυο συμμετρικά ημισφαίρια τα οποία είναι απόλυτα όμοια μεταξύ τους και τα οποία συνδέονται μεταξύ τους με ιδιαίτερα λεπτές ίνες. Αν αυτές οι ίνες αποκοπούν και ξεχωριστούν τα δυο ημισφαίρια, τότε και ο νους χωρίζεται στα δυο!** Ο Φέχνερ δεν περίμενε ποτέ ότι η θεωρεία του αυτή θα μπορούσε να αποδειχτεί πειραματικά, όμως αυτό αποδείχθηκε αργότερα με γάτες ως πειραματόζωα και με επιληπτικό ασθενή του οποίου είχε διαχωριστεί ο εγκέφαλος. Άλλοι επιστήμονες Ψυχολόγοι που αξίζει να μνημονεύουν είναι ο Γερμανός **Φρανς Μπρεντάνο** (1838 – 1917), ο οποίος έγραψε το βιβλίο **Ψυχολογία από Εμπειρικής Πλευράς**, όπου υποστηρίζει την ανάγκη της χρήσης της εμπειρίας για να φτάσει κανείς στην αποδεκτή αλήθεια. Αντί της ενδοσκόπησης ο Μπρεντάνο προτείνει την αξιοποίηση και χρήση της μνήμης. Για παράδειγμα, το άτομο μπορεί να συγκεντρωθεί σε ένα ήσυχο μέρος μετά από το συγκεκριμένο συμβάν που βιώνει, να το θυμηθεί και να περιγράψει τα συναισθήματα που το συνόδευσαν. Αυτή η πρακτική χρησιμοποιείται σήμερα στη θεραπευτική διαδικασία Παράλληλα ο Μπρεντάνο πρότεινε τη μέθοδο της αξιοποίησης της φαντασίας. Είναι δυνατόν, είπε, να κινητοποιηθεί η φαντασία μέσα από υποθετικά σενάρια και να διερευνηθούν οι αντιδράσεις. Οι επιστήμονες όμως αυτοί δεν έγιναν ιδιαίτερα γνωστοί, γιατί το έργο τους διαταράχθηκε από τους δύο Παγκόσμιους πολέμους. Η μόνη γερμανική προσέγγιση του 19ου αιώνα που μεταφέρθηκε και αναπτύχθηκε στις Ηνωμένες Πολιτείες είναι η **Γκεστάλτ (Gestalt) ή μορφολογική Ψυχολογία**, η οποία θεμελιώθηκε από το Γερμανό **Βέρτχαιμερ** (Max Wertheimer, 1880 –1941).

1.4 Η Ψυχολογία σήμερα

Όπως είδαμε ως τώρα, όλοι αυτοί που θεμελίωσαν την επιστήμη της Ψυχολογίας είχαν το δικό του τρόπο σκέψης, τις δικές τους θεωρίες και τις δικές τους μεθόδους, ανάλογα με την άποψη που ο καθένας είχε για την ανθρώπινη συμπεριφορά. Έτσι διακρίνονται πέντε βασικές σχολές σκέψης στη σύγχρονη Ψυχολογία:

- **Η Ψυχοδυναμική προσέγγιση** (S. Freud κ.ά.).
Δίνει έμφαση στις ασυνείδητες παρορμήσεις, τις επιθυμίες και τις εσωτερικές συγκρούσεις.
- **Συμπεριφοριστική προσέγγιση** (Watson, Skinner, Pavlov κ.ά.).
Δίνει έμφαση στη μελέτη της συμπεριφοράς που μπορεί να παρατηρηθεί και στους τρόπους που διευκολύνουν τη μάθηση. Θεωρεί σημαντική την επίδραση της αμοιβής και της τιμωρίας στη μάθηση.
- **Ανθρωπιστική** (Ουμανιστική) **προσέγγιση** (Rogers, Maslow κ.ά.).
Εξηγεί τη συμπεριφορά του ατόμου δίνοντας έμφαση στον τρόπο με τον οποίο βλέπει το άτομο τον εαυτό του και το βαθμό αυτοπραγμάτωσής του.
- **Ψυχοβιολογική προσέγγιση** (Kraepelin κ.ά.).
Βασίζεται στην πεποίθηση των Ψυχολόγων ότι η συμπεριφορά μπορεί να κατανοηθεί, παρατηρώντας τη λειτουργία του εγκεφάλου, του νευρικού συστήματος, των κληρονομικών καταβολών του ατόμου, του ενδοκρινικού του συστήματος και της βιοχημείας του.
- **Η Γνωστική άποψη**
Ασχολείται με τη σκέψη, τη γνώση, την αντίληψη, την κατανόηση, τη μνήμη, τη λήψη αποφάσεων και την κρίση. Ερμηνεύει τη συμπεριφορά σε σχέση με τον τρόπο που το άτομο επεξεργάζεται τη λήψη πληροφοριών.

1.5 Κλάδοι της Ψυχολογίας

Όπως έχουμε δει το αντικείμενο της Ψυχολογίας είναι η μελέτη του ανθρώπου. Ο άνθρωπος είναι πολυδιάστατη οντότητα, γεννιέται, αναπτύσσεται, μαθαίνει, σκέπτεται, αισθάνεται, ζει κάτω από διάφορες συνθήκες, στην οικογένεια, το σχολείο, το χώρο της εργασίας, την ευρύτερη κοινωνία στην οποία ανήκει. Για να μπορέσει η Ψυχολογία να μελετήσει καλύτερα όλες τις διαστάσεις του ανθρώπινου παράγοντα, έχει αναπτύξει κλάδους. Καθένας από τους οποίους ασχολείται ειδικά με κάποια διάσταση του ανθρώπου και όλοι μαζί συνεισφέρουν στην καλύτερη κατανόησή του. Ενδεικτικά θα αναφερθούμε στους πιο βασικούς.

Κλινική Ψυχολογία

Η Κλινική Ψυχολογία είναι ο κλάδος της εφαρμοσμένης Ψυχολογίας ο οποίος ερευνά, μελετά και προσπαθεί να κατανοήσει τις ψυχικές διαταραχές. Ο Κλινικός Ψυχολόγος κάνει διά-

γνωση και αξιολογεί την κατάσταση που προκαλεί το πρόβλημα σε ένα άτομο ενώ παράλληλα αποφασίζει για το είδος και την πορεία της θεραπευτικής αγωγής.

Πειραματική Ψυχολογία

Η Πειραματική Ψυχολογία χρησιμοποιεί το πείραμα και διερευνά ορισμένες παραμέτρους της ανθρώπινης συμπεριφοράς καθώς και ορισμένες ψυχολογικές λειτουργίες. Εξετάζει τα κίνητρα της συμπεριφοράς, τη μάθηση και τη συγκράτηση της μάθησης, τη λειτουργία των αισθήσεων και της αντίληψης καθώς και τους βιολογικούς και νευρολογικούς παράγοντες που επηρεάζουν τη συμπεριφορά.

Εξελικτική Ψυχολογία

Η Εξελικτική Ψυχολογία εξετάζει τα μοντέλα και τα αίτια της αλλαγής της συμπεριφοράς, καθώς τα άτομα εξελίσσονται και αλλάζουν στάδια ανάπτυξης. Ασχολείται με τη συμπεριφορά κατά τη βρεφική, τη νηπιακή, την παιδική, την εφηβική, την ενήλικη και τη γεροντική ηλικία.

Ψυχολογία Ατομικών Διαφορών

Εξετάζει και μελετά τη φύση του ανθρώπου, τις διαφορές από άτομο σε άτομο και τους τρόπους με τους οποίους εκδηλώνονται αυτές οι διαφορές.

Κοινωνική Ψυχολογία

Εξετάζει τους τρόπους διαπροσωπικής επικοινωνίας και συμπεριφοράς των ανθρώπων μεταξύ τους και στο πλαίσιο του κοινωνικού τους περιβάλλοντος. Οι σημαντικοί τομείς μελέτης αφορούν τη φύση και τους παράγοντες που επηρεάζουν την ομαδική συμπεριφορά, τις ηγετικές ικανότητες, τις θέσεις των ανθρώπων απέναντι σε συγκεκριμένα κοινωνικά θέματα και αξίες καθώς και το πώς οι άνθρωποι αντιλαμβάνονται τις διαπροσωπικές σχέσεις.

Ψυχοφυσιολογία

Μελετά τη συμπεριφορά του ατόμου σε σχέση με τις βιολογικές και νευρολογικές λειτουργίες του σώματος.

Παιδαγωγική ή Εκπαιδευτική Ψυχολογία

Διερευνά τις διαδικασίες μάθησης και διδασκαλίας και αναπτύσσει αρχές και τεχνικές που εφαρμόζονται στη διαδικασία της

εκπαίδευσης με στόχο την επίλυση εκπαιδευτικών προβλημάτων. Ερευνά και μελετά τα κίνητρα των μαθητών για μάθηση, τη φύση και τα αίτια των ατομικών διαφορών των μαθητών ως προς τη μάθηση καθώς και τις νοητικές τους ικανότητες, ώστε να σχεδιάζει προγράμματα διδασκαλίας που να καλύπτουν τις ανάγκες όλων των μαθητών. Αναπτύσσει εκπαιδευτικές μεθόδους ενώ σχεδιάζει, διαμορφώνει και αξιολογεί εκπαιδευτικά προγράμματα.

Συμβουλευτική Ψυχολογία

Κλάδος της εφαρμοσμένης Ψυχολογίας. Βοηθάει το άτομο να μάθει να παίρνει αποφάσεις με λογικό και συστηματικό τρόπο και να αναπτύξει ικανότητες επίλυσης προβλημάτων που το απασχολούν σε διάφορους τομείς της ζωής του, όπως στην εργασία, την εκπαίδευση, την οικογένεια την κοινωνία κ.ά.

Βιομηχανική και Οργανωτική Ψυχολογία

Εξετάζει τους παράγοντες που επηρεάζουν τον εργαζόμενο, το εργασιακό περιβάλλον και τις συνθήκες εργασίας. Μελετά την οργανωσιακή συμπεριφορά. Εξετάζει και μελετά τους παράγοντες που επηρεάζουν τη δημιουργία πολιτικών και κανόνων μέσα σε μια επιχείρηση. Δημιουργεί και εφαρμόζει πολιτικές και κανόνες. Εξετάζει τις ανάγκες που επιβάλλουν την εκπαίδευση των εργαζομένων και την ανάπτυξη του προσωπικού και προτείνει μεθόδους εκπαίδευσης ειδικά για ενήλικες. Ένας Εργασιακός Ψυχολόγος μπορεί να συνεργαστεί με τη διοίκηση μιας επιχείρησης, για να αναδιοργανώσει το χώρο εργασίας και να αναπτύξει την παραγωγικότητα. Κάνει επίσης αξιολόγηση και επιλογή προσωπικού με ειδικά αντικειμενικά εργαλεία, με στόχο να εξασφαλίσει ότι το κατάλληλο άτομο είναι στην κατάλληλη θέση εργασίας.

Περιβαλλοντική Ψυχολογία

Μελετά την επίδραση που το περιβάλλον του ατόμου ασκεί στην καθημερινή ζωή και συμπεριφορά του. Θέματα, όπως η ατμοσφαιρική μόλυνση, οι πυκνοκατοικημένες περιοχές, οι χώροι αναψυχής, ο προσωπικός χώρος του ατόμου, η τοποθεσία των σχολείων κ.ά., είναι κάποια από αυτά που λαμβάνει υπόψη της η Περιβαλλοντική Ψυχολογία, για να μελετήσει τρόπους κατανόησης και βελτίωσης των συνθηκών ζωής.

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ

Η Ψυχολογία είναι η επιστήμη η οποία εξετάζει και μελετά το πώς σκέπτεται, εξελίσσεται, νιώθει και συμπεριφέρεται ο άνθρωπος. Η Ψυχολογία δεν ήταν πάντα επιστήμη. Ξεκίνησε από την αρχαιότητα ως φιλοσοφική σκέψη και εξελίχθηκε ως επιστήμη τα τελευταία εκατόν είκοσι περίπου χρόνια.

Βασικοί θεμελιωτές της είναι οι Β. Βούντ, Ε. Τίτσερ, Ο. Μίνστερμπεργκ κ.ά.

Πέντε βασικές σχολές σκέψης διακρίνονται στην Ψυχολογία σήμερα: Η Ψυχοδυναμική, η Συμπεριφοριστική, η Ανθρωπιστική (Ουμανιστική), η Ψυχοβιολογική και η Γνωστική.

Η Ψυχολογία, επειδή είναι πολυδιάστατη επιστήμη, έχει διαιρεθεί σε κλάδους μερικοί από τους οποίους είναι: Η Κλινική, η Πειραματική, η Εξελικτική, η Ψυχολογία Ατομικών Διαφορών, η Κοινωνική, η Ψυχολογία της Φυσιολογίας, η Παιδαγωγική ή Εκπαιδευτική Ψυχολογία, η Συμβουλευτική, η Βιομηχανική και Οργανωτική, η Περιβαλλοντική Ψυχολογία, κ.ά.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ - ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

1. Ποιο είναι το αντικείμενο της Ψυχολογίας;
2. Τι είναι η συμπεριφορά;
3. Ο Γιαννάκης, μαθητής της πρώτης Δημοτικού, αργεί το πρωί στο σχολείο, μοιάζει αφηρημένος, τον τελευταίο καιρό δεν τα πάει καλά με τα μαθήματά του και στο διάλειμμα αρνείται να βγει στην αυλή και να παίξει με τα άλλα παιδιά. Η δασκάλα του θέλει να προτείνει στους γονείς του να τον δει ένας ειδικός. Εσείς σε ποια ειδικότητα Ψυχολόγου θα προτείνατε να πάει ο Γιαννάκης; Γιατί;
4. Χωριστείτε σε ομάδες 4 –6 ατόμων. Καθίστε σε κύκλο και κρατήστε στα χέρια σας ένα αντικείμενο (π.χ ένα τετράδιο, μια μπάλα, ένα κλειδί κ.ά.), το ίδιο αντικείμενο για όλους, καθένας/καθεμιά με τη σειρά του/της. Χρησιμοποιώντας τη μέθοδο της ενδοσκοπήσης περιγράψτε την αισθητική εμπειρία που είχατε από το αντικείμενο, δηλαδή πώς το νιώσατε στην αφή -ζεστό, κρύο, αιχμηρό, κ.ά.-, το χρώμα του, τι συναισθήματα και σκέψεις είχατε, όταν το αγγίζατε κτλ.
Αφού κάθε άτομο της ομάδας κάνει την περιγραφή του, συζητήστε μεταξύ σας για τις ομοιότητες και τις διαφορές που υπήρξαν στην περιγραφή καθενός.
Τι καταλάβατε απ' αυτή τη δραστηριότητα;